Խմբագրական գրասենեակ Սմիրնայի Գրիգորեան դպրոցի դիմաց։

Խմբագրական ժամերն են՝ առաւօտեան 8 մինչեւ 11 եւ երեկոյեան 4 մինչեւ 6։

Ամսագրի գինը՝ Սմիրնայի մէջ՝ տարեկան 8 մէճիտիէ, 6 ամիսը 4, 3 ամիսը 2։

Գաւառներու եւ արտասահմանի համար՝ տարեկան 10 մէճիտիէ, 6 ամիսը 5, 3 ամիսը 2½։

Ելոյթն նիւսխէմիզ սաթըրը լաւի էլի բարաւագ գայիմէյէ։

Մասիսի Էջերեան

ԱՄԻՍՆԱՅԻ ԷՐՃԻԵԱՍ

1878 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 6 | ԱՂԱՖՐԱՆԿԱ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 18

1879 ՓԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎՎԷԼ Ղ ԶԱՒՇԷՆԳԻՀ

1879 ՉԻԼՀԻՃԱՃԷ 30

Ն. 3925

Իլանաթրն պէհէր սաթըրը 1 ինճի տէֆա 3, Զինճի տէֆաշ 2։ Յիւնճիւ վէ սայրը տէֆալար իչին 1 ղր. Իլան սըրասընա գօնուլմաեան իլան սաթըրը 5 ղր։

Մէքթուպ վէ սայիրէ, Գալաթատա Իէնէճէնպիհ բազարընտա վագը Ն. 41 Իբսի խանընտա Կարապետ Յ. Փանոսեան իսմինէ իրսալ իտիլէճէք տիր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լ.ահոր, 16 դեկտ.

Պիւթիւն կէչիլէր, Ինկիլիզէր եէտին. տէ պուլունմագտա տըր։

Ժէնէրալ Բօլէրթ, Խորուտ օրտուկեասը ընա ավտէթ իթմիշ տիր։ Ժէնէրալ Պրօվը, Ճէլալապատ իւզէրինէ եիւրիւեօր. եէրլիւէր Ինկիլիզէրէ էֆքեարը տօսթի իպրազ իտիեօրլար։

Զինլիէր, Քաշկար հուտուտու իւզէրինէ ատքէր ճէմ իտիեօրլար։

Լ.ոնտրա, 16 դեկտ.

Միլլէթ մէճլիսինտէ մալիէէ նազրը սըր Սթաֆֆորթ Նորթզըթ, վագը օլան պիր սիւալէ ճէվապէն, տէվլէթը Ալիեէ իւէ Ինկիլթէրրա պէյնինտէ եէնի պիր մուգավէլէ ատտի, վէ Գըպրըս ճէզիրէսինին դաթիլն թէրքի հագգընտա Պապը Ալի իւէ միւզաքէրաթ ճէրլեան իթտիկինէ տայիր օլան թէվֆուրու եալանա չըզ արաը։

Ինկիլթէրրա հէյեէթը վիւքէլասը, Բոտոր միւհաճիրինի իչին գրէտիթօ թալեպլինտէն սարֆը նազար իյէտի։

Պիւքրէշ, 16 դեկտ.

Ռումանիա բրէնսի, իթիմատամէսինի թագտիմ իաէն տէվլէթի Ալիեէ սէ Ֆիրի ճէտտի Սիւլէյման պէյի պոտկիւն գապուլ իթտի։

Ռէշթա, 16 դեկտ.

Մահարիսթանընը միլլէթ մէճլիսի, Ալսթրիա միլլէթ մէճլիսինին, բիեատէ եիւզպաշըլարընա պարկիր իթտը, վէ գուլէլի եէնի պիր հարպ սէֆինէսինին ինչասը հագգընտա թալէպ օլունան թախսիսաթընն վիրիլմէմէսինէ տայիր օլան գարարընը դապուլ իթտիքտէն սոնրա թաթիլի միւզաքէրաթ իյէմիշ տիր։ Ալսթրիանընն միլլէթ մէճլիսի տախի թաթիլի միւզաքէրաթ իթմիշ տիր։

Բարիս, 16 դեկտ.

Թահվիլաթը Օսմանիէ համիլէրինին Ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ գօնսիլէսի թարաֆընտան թագտիմ օլունուպ, հէյեէթը վիքէյա վէ Տէրսաատէթ Ֆրանսա սէֆիրինին մուավէնէթինի թալեպ իտէն իսթիտաեը միլլէթ մէճլիսի բիշ նազարը տըգդաթա ալտը։

ԱԺԱՆՍ ԲԷՕՅԹՐ

Լ.ոնտրա, 16 դեկտ.

Մալիէ նազրը սըր Սթաֆֆորթ Նորթզըթ, էֆքեարը ումումիէտէ միւպաեէնէթ դուհուրա կէլտիկի մինասիպէթլէ, հիւքիւմէթին, Բոտոբ էհլը գըեամընընը թախֆիֆը իզթիրապը իչին, բարլամէնթօ հուզուրունտա տէրսիան իթմիշ օլտուղու թախսիսաթը ֆէվգէլատէ թալեպինի կէրի ալտըղընը զու կիւն միլլէթ մէճլիսինտէ պէեան իթմիշ տիր։

Միլլէթ մէճլիսի, փետրվարընն 13 իւնէ գատար թաթիլ միւզաքէրէ էյլէեէճէք տիր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ Վ Է ԽԱՐԻՃԻՅԷ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Տէրսաատէթ մէրքէզի պիտաեէթ մահքէմէսի պիրինճի միւմէյիզլիկինէ ինթիխապ օլունան Ազատուլահ Հասիպ էֆֆենտի, մէմուրիէթի ապիեէսի իհտիսնամէ գալմագ իւզրէ, քեաթիպի խուսուսի վէ սէտարէթիւզմա միհրաաբըզընա թայէն պույրուլմուշ տուր։

Վագթընն պու կիւնքի իճմալը Ահվալ ազվէհալը պէնտիկտէն շու ամիտէքի հիւմ. լէյլերի իսթիխարաճ իտէրիզ։ — «Տախիլէն իսլահաթ միւթալաաթ վէ միւզաքէրաթը իլէ իշթիղալ օլունմագտա օլուսլ։ Շուրայի տէվլէթ թանզիմաթ տայիրէսի, ուսուլը մուհաքէմաթը ճէզաիեէ իլէ հուգուգը ատիեէ վէ թիճարիեէ ուսուլը մուհաքէմինի, վէ թէշքիլաթը ատիեէ նիզամաթընը իքմալ իթմիշ տիր։ Պունտան պայգա, ուսուլը ինթիխապը մէմուրիյն նիզամաթընընն տախի թանզիմնէ չալըշըլըրը մաէթ թէշէքքիւր իչիւրի։ Նիզամաթը մէզկուրէնին իթմամը կըմնընտա, Շուրայի տէվլէթ թանզիմաթ տայիրէսի ռէյիսի Պէյիմ էֆէնտի հազրէթլէրինին պիլխասսա հիմմէթ ու իգտամ իյէտիքլէրի, վէ տիւնքի կիւն տախիլեէ նազրը բաշա հազրէթլէրիյէ պիլ միւզաքէրէ, նիզամաթը մէզքիւրէնին թէսրիի ֆիիլիեաթը իչին, շայեանը պահս վէ միւզաքէրէ ճիհաթընա տայիր թաաթիյի էֆքեար իթտիքլէրի իչիւրիմիշտիր։ Բուսիա իլէ ագտ օլունաճագ մուգավէլէյի խուսուսիեէ մատտէսինէ տայիր մալիումաթը ճէտիրտէ եօգ տուր։ Ղալիպա մէվզույի պահս թազմինաթ մէսէլէսի օլուպ, թազմինաթ պահսընտա բուսպի զիքր օլունտուղու սըրատա, մէսքիւքեաթը խալիսէ իթիպարը յա, բուսպի վէ եախոտ դայմէ բուսպի վիրիլմէսինէ տայիր ահտնամէտ սէրաֆաթ օլմաբըզընտան, վէ կրան տիւք Նիզոլա Այ-Սթէֆանոստա, բուսպինին գայմէ օլապիլէճէկինի իշրապ իյէտիքինտէն, շիմտի իչին օ ճիհէթի հագգընտա պիր գարար վիրիլմէքլէ իզթիղալ իտիլիեօր իմիշ։ Գայմէ բուսպիեէ թահվիլի նուգուտ օլունտուղու թագտիրտէ, սիւլիւտէն զիեատէ մէնֆաաթըմըզ օլաճագ տըր։»

—Տիւնքի կիւն սէրասքէր բաշա հազրէթլէրի, մաեէթլէրինտէ Պապը սէրասքէրի թէրճէմանը Մուրատ էֆէնտի պուլունտուղու հարտէ, քէնտիլէրինէ վէզիֆա վիրմիշ օլան սիֆէրաեա վէզիֆալարընը իեատ իյէմիշ տիր։

—Պաթում ֆըրգայի ատքէրիեէսինին հիսսալարընը թէտրիդ իչին, Թրապիզոնտա պիր զօմիսիօն թէշքիլ գըլընաճաղը, վէ պու գօմիսիօնա Թրապիզոն վիլայէթի ճէլիլսի վալիսի Եուսուֆ բաշա հազրէթլէրինին նէզարէթ իտէճէկի իչիւրիմիշ տիր։

—Լէմնիտէ պուլունան սէրտար վէ սալընգ սէրասքէր Ապտի վէ Բէտիֆ բաշալար վէ իւմրայի սայիրէէնին մահէլլի իգամէթլէրի Բօտօսա թահվիլ օլունտուղունու եազմըշ իտիք։ Միւշարիւէյհիւմ հապարաթընը Լէմնիտէն ալընպ Բօտօսա նագլ իթմէք իչին, մագամը սէրասքէրի սէրեավէրի գայմագամ Իսմայիլ պէյ մէմուր օլմազէ, եարընքի բէնճէնպահ կիւնիւ Տէրսաատէթտէն Լէմնիեէ հարէքէթ իտէճէք տիր։

—Պիր չօգ խանէյէր սօեարագ, նիչէ ճանլար եագմըշ օլան վէ օն սէքիզ քիչիտէն իպարէթ պուլունան պիր խըրսըզ ճէմիեէի, Քիրէճ-Գարաուսունտա քէչֆ օլունարագ, մէմուրիյնի զապթիեէ թարաֆընտան պուլունտուղլարը մահէլլ պասընընը, սէքիզի տէրտէսթ իտիլմիշ, վէ պունլար էրպաղը մաղարրաթտան օլմազէ, Տէրսաատէթտէն Տիարպէքիրէ թէպեիա օլունմագ իւզրէ պուլունտուղու կիպի, գուսուրլարը տախի արանընմագտա տըր։

—Սըրպիսթան վէ Գարատաղ հիւքիւմէթլէրինին, հուտուտտա պիր թագըմ թէտարիքեաթը ասքէրիեէ իւէ իշթիղալ էյլէտիքլէրինի միւթէզամին պիր թէլէկրաֆ կէլտիկի շաի օլտուղունու Վագթի եազընեօր։

—Բէնչէնպահ ազշամը Ավսթրիա սէֆարէթխանէսինտէ վիքէյա վէ սիւֆէրաեա պիր պիւյիւք զիեաֆէթ քէշիտ օլունաճագ տըր։

—Մուհաճիրին ալարագ, Տէրսաաթտէն հարէքէթ իթմիշ վէ Ֆուրթունեաեա թուսուլմուշ օլան Ասիա նամ Ինկիլիզ վապորու, դեկտեմբերին ալաֆոանկա եէտինճի կիւնիւ Զանագ Գալէսաեա 396 նէֆէր մուհաճիր իսրաճ իթտիկինտէն սոնրա, Իպմիրէ գասը օլմուշ, վէ օրատան տախի 800 նէֆէր միհաճիր չըղարարագ, Անթուրեա վէ Մէրսինէ կէթմէք իւզրէ Իզմիրտէն հարէքէթ էյլէմիշ օլտուղու թէլէկրաֆ խապէրլէրինտէն տիր։

—Լա Թիւրքի զաղէթասը Թըրհալատան ալտըղը մէքթուպարտան նագլէն տիեօրքի, հուտուտը Եունանիստէ պուլունան Տիմոզ թարաֆլարընտաքի ասքիրի Շահնէսէ թագվիեէ վիրիլէրէք, գասապայի մէգքիւրէնին էթրաֆընտա իսթիհքեամաթ ինչա օլունուեօր։ Ահմէտ Մըհթար բաշա հազրէթլէրինին Եանեա վիլաեէթի գօմանտանլըղընա թայինի, Եունանիստանա ատրազի թէրք օլունմաեաճաղընա պիր տէլիլ ատտ իտիլիեօր։

—Բուսֆուգտան մէգքիւր զաղէթաեա չէօյլէ եազըլմըշ տըր։

«Պուրատա, Բուսիատան պիր խայլի ասքէր պէքլէնմէքտէ օլուպ, մըգտարը սահիհինի թայինի իթմէք միւմքիւն տէյիլ տիր։ Պու ասքէր, Պուլղարիսթանտան Բուսիաեա ճէլսլ օլունմուշ օլան ասքէրինն եէրինէ գայիմ օլաճագ տըր։ Պուլղարիսթանտա պուլունան Բուսիա ասքէրինին մըգտարը 200 պինտէն պիր ազ զիեատէ օլուպ, պու մըգտար թէգայեիւտ իթմէեէճէք տիր։»

—Աթինա զաղէթալարընտա կէօրիւլէն թէլէկրաֆ տըր։

Լ.ոնտրա, 11 դեկտեմ.

Բէթրէսպուրկ տէվլիրի տիրլամաթիզըյյէսինտէ իթիգատ օլունտուղունա կէօրէ, տէվլէթի Ալիեէնին եէնի հէյեէթի վիքէյասը, Բուսիա իլէ Պապը Ալի միանէսինտէ մուահէտէյի մախսուսէ ագտինէ մէյեալ պուլունաճագ տըր։

Բէթրէսպուրկտա թապ օլունան Նովէրէկա նամ զաղէթանընը զավլինճէ, Ալմանիանընն Լ.ոնտրա սէֆիրի, Պուլղարիսթանը, Բումէլիի Շարգի իլէ պիրլէշիրմէք իւզրէ, Տէրսաատէթտէ Ինկիլթէրրա սէֆարէթխանէսինտէ պիր գօմիսիօնու մախսուս ագտինի, Ինկիլթէրրա խարճիեէ նազրը լորա Սալիսպրիեէ թէքլիֆ էյէմիշ տիր։

—Բազար իրթէսի կիճէսի, սաաթ պէշ գարարլարընտա, Էսկի-Ալի բաշա ճիվարընտա Հօճա-Ավիս մահէլլէսինտէ աչաղ պիր խանէտէն աթէշ զուհուր իտէրէք, եալընզ մէգքիւր խանէ միհթէրէք ալմուշ տուր։

—Տիւնքի Նիւսխէմիզտէ միւնտէրիճ գալպազան գըզ հագգընտա իտիլէն թահգըգաթա նազարէն, մէրգումէ իսալ իթտիկի գայիմէլէրի պիզգաթ իտարէյի գասըթաեա կէօթիւրէրէք, քէմալը ֆագր ու զարուրէթինտէն չիքեաեէթ, վէ չու զարուրէթինին թախֆիֆինէ պագըլմագ իսէ, գալպազանլըղընա ուիլիք իտէճէկինի պէեան վէ իֆատէ էյլէմիշ, վէ մէսէլէ պու վճճ իւէ մէյտանա չըգմըշ տըր։

—Շէօտրա վալի վէ գօմանտանը Արիֆ բաշա հազրէթլէրի եարընն վէ եախոտ օ պիր կիւն թէրսանէյի ամիրէտէն ռիքիսպիւէ թախսիս պույրուլան Պապէ վարօրը հիւմանուսընյա մահէլը մէմուրիեէթինէ ազիմէթ իտէճէք տիր։

—Թահտիտի հուտուտ գօմիսիօնլարը հավալար գըզ օլմագ մինասիպէթի իւէ, մէվսիմի պահարտա պէթէքար մէսալիհի մէմուրիեէթինէ պաշլամագ իւզրէ թաթիլ իշթիղալ էյլէմեէ գարար վիրմիշլէր տիր։ Էնենպի մէմուրլար մէմլէքէթլէրինէ ազիմէթլէ, մէվսիմի պահարտա եինէ իշլէրի պաշընա կէչէճէքլէր տիր։

—Լա Թիւրքիտէ օգունտուղունա կէօրէ, Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթի, Անատօլուտա բուլիթիգա մէմուրլարընընն վէզիֆինի հայիշ իքի ժէնէրալ գօնսօլօսլուգ թէկէսիս իթմէք նիեէթինտէ իմիշ։

—Իսթանպօլընն պէեանընա կէօրէ, Շէհիր էմանէթի գացասը, մահիէ նէզարէթինէն վագը օլան իշարա մէպնի մէօիւրլիմիշ, վէ մուհասպաթճա բէք պէյիւք նիզամսըզլըղլար վուգու պուլունտուղու թէհգիգ էյլէմիշ տիր։

—Լ.ոյտ Ավսթրիա վարօրլարընտան պիրինին Լշեա չըգարըպ եիւքլէթմիշ օլտուղու իչ մավունանընն, կէչէն սալը կիճէսի Ֆուրթունատա չիմալարը գօրարագ, պիրի Պէյիկթաշ, վէ տիկէրի Օրթաքէյ էօնլէրինէ տիւշմիշ, վէ իչինտէքի էշեատան զաեաթ վուգուսա կէլմիշ, վէ իւչիւնճիւսիւ պիւսպիթիւն զայպ օլմուշ տուր։

—Կէլճէք բազար կիճէսի Ինկիլթէրրա սէֆարէթխանէսինտէ պիր գիեաֆէթ վէրիլճէյի եազըլմուշ իսէ տէ, Ինկիլթէրրա գրալիչասընընն քէրիմէսի բրէնսէս Ալիսին պու քէրրէ վուգուի վէֆաթընա մէպնի պէրմիթատ սէֆարէթխանէտէ եասթուրմագ իգթիզա իյէտիկինտէն, մէզքիւր զիեաֆէթտէն սարֆը նազար օլունտուղու կիպի, իչպու զըչ էսնասընտա մէզքիւր սէֆարէթխանէտէ զիեաֆէթ վէ սայրէ վիրիմէեէճէք տիր։

—Օսթէրն նամպարի թէլէկրաֆ գումբանեասը տիրէքթօրու Մ. Անտէրսընուն 18 եաշընտա պուլունան եէկնի խաթթը մուայեէնէ իչին Կէրիտէ կիթմիշ օլտուղու հալտէ, մէզքիւր թէլէկրաֆ մէմուրլարընտան պիր Կէրիտի իւէ պէրապէր կէչէն բազար կիւնիւ պաղը էշխաս թարաֆընտան գաթլ օլունուպ, Հանեաեա պիր քիլոմէթրօ մէսաֆէտէ պուլունան թէլէկրաֆ իտարէխանէսի ճիվարընտա նաչտրը պուլունմուշ տուր։

—Էվվէլքի ազշամ Հայտար-Բաշատան իզմիտէ կիտէն ալթը նիւմէրօլու թրէն, Եարըմճա վէ Հէրէքէ ըսթասիօնլարը արասընտա վէ Եարըմճատան պիր պուչուգ քիլոմէթրօ էօթէտէ եօլտան չըգըպ, մաքինսթ վէ աթէշճի, վէ պէրապէր պուլունան համալլարտան պիրի խաֆիֆճէ, վէ տիկէրի ազընճա մէճրուհ վէ իքի համալ տախի մագթուլ օլմուշ տուր։ Եոլճուլարճա պիր մագարրաթ եօգ տուր. պունունտա սէպպի, էշեա արապալարընընն կէրիտէ պուլունմասը տըր։ Օ կիճէ պիրի իկմիտտէն, վէ տիկէրի Հայտար-Բաշատան կէօնտէրիլէն իքի թրէն իւէ ճէրրահլար կէօնտէրիլտիի կիսլի, թամիրաթը միւզթէզիեէ իչին միւհէնտիս վէ ամէլէ տախի սէվգ օլունմուշ տուր։ Շիմտիքի հալտէ նագլիեաթ ադթարմա սուրէթի իւէ իճրա օլունմագտա տըր։

—Պուլիոնիսթ զաղէթասը, ադտը միւթէսավվիր օլան եէնի խթիպրազտան պահս էյլէտիի սըրատա, պունտա զաեէթ տըգդաթա չաեան պիր նօգթա պուլունտուղունու պէեան իւէ չէօյլէ իլտվէ էյլէեօր. «Թայմընն նէշր էյլէտիի պիր թէլէկրաֆնամէտէ, եէնի խթիպրազ հասըլաթընընն պիր գըսմը իւէ, թազմինաթը հարպէէնին իւէ թազսիթի վիրիլճէէյի պէեան օլընմըշ տըրու եէնի իսպաթընընզ օլմաեընճա, պու կիպի ազըլտան խարիճ պիր ֆիքրի գապուլ իտէմէյիզ։ Նագտէն վիրիլճէք թազմինաթ 300 միլեօն բուպի, եանի 40 միլեօն Ինկիլիզ լիրասընտան իպարէթ տիր, հալպուքի պու պօրճ, մէկկի թանըլա տախի, տիկէր պօրճլար էօտէնտիքտէն սոնրա թէսվիեէ օլունաճագ տըր։ Վէ էկէր Ինկիլթէրրա էֆֆալէթիյէ ալընաճագ օլան խթիպրազտան Բուսիաեա այէլ հիսսալ վէրիլիր իսէ, Ինկիլթէրրա, Ֆէթնէքեար պիր տուչմէնին քիսէնին տօլտուրմուշ օլաճագ տըր։ Ինկիլթէրրա տէվլէթինին, Բուսիաընընն, Պէրլին ահտնամէսինէ մուխալիֆէթինի պու վճճէյլէ սաթընն արմասընընա ինանմաեընը։»

—Մէճլիսի վիքէյատա գրաաթ օլունմագ իւզրէ, թօրպալար տէրուենինտէ գալմըշ օլան էսկի վէ եէնի էֆֆազընն թապը իւէ, մէճալիսի վիքէյանընն մէվլէի միւզաքէրէսինէ բէյ տիր բէյ թէսպիհ օլունմասը իչին, արզ օտասընտա խավասը վիքէյատան միւրէքքէպ պիր գօմիսիօն իճթիմա իթմէսի գարարլաշտըրըլմըշ, վէ մէզքիւր գօմիսիօն տիւնքի կիւն պիրինճի տէֆա օլարագ իճթիմա իթմիշ տիր։

—Հաշվէթլու Ինկիլթէրրա զրալիչասը հազրէթլերինին իքինճի քէրիմէսի բրէնէս Ալիսին վէ ֆաթբնա տայիր զաթը հազրէթի բատիշահի թարաֆընտան միւշարիլէյհա հազրէթլերինէ չէքիլէն թէլէկրաֆնամէյի թաապիեէթէ, միւշարիլէյհա թարաֆընտան պիր թէչէքքիւրնամէ կէլմիշ, վէ տիւնքի կիւն սբր Լաեարտ թարաֆընտան զաթը հազրէթի բատիշահիեէ թէպլիզ զբընտըզը կիպի, պիր սուրէթի տախի Պապը Ալիեէ վէրիլմիշ տիր։

—Էտիրնէտէն էն սոնրա վարիտ օլան խապէրլէր, վէ օրատան կէլէն պազը քիմէսնէյլէրին վիրտիկի մալիումաթա նազարէն, չէհրի մէզքիւրտէ պուլունան Ռուս իտարէյի ասքէրիեէսի թարաֆընտան իքի իւչ կիւն զարֆընտա եալընըզ չէհրի մէզքիւրտէ 280 պին քիլէ արբա, վէ 120 պին ֆիլէ պուղտայ, վէ բէք չօգ հայվանաթ վէ էշեաեը սայիրէ ֆիրուխթ օլունմագտա իմիշ։ Շէհրի մէզքիւրէ թիճարէթ իչին պուրատան կիտէն թիւճար տախի, էլլէրինտէքի հէեալարընը թէզ էլտէն չըգարընօրլար իմիշ։ Շէհիրտէ իզտիհամ բէք զիեատէ իմիշ։

—Ճիւմաա իրթէսի ագշամը, Պէյօղլունտա Զուգուր տէնիլէն մահէլլտէ վագը պիր քեարկիր խանէեէ, խանէ խալգընըն թաամտա օլտուգլարը էսնատէ խբրսըզ կիրէրէք, պէչ լիրալըգ մէճիտիեէ իլէ խայլիճէ զնյգըյմէթ, եանի թախմինան էլլի լիրալըգ գատար էշեա սիրգաթ իլէ ֆիրար իթմիշլէր տիր։

Բազար սապահըսը տախի Դալաթատա Պիթ—Բազարը տէնիլէն մահէլլտէ պիր տիւքքեանա խբրսըզ տուխուլ իտերէք, տէրունի տիւքքեանտա մէվճուտ օլան պիր մըգտար ագշէյի սիրգաթ էյլէմիշլէր տիր։

Հէր ֆուրսաթտա սէօյլէտիկլիմիզ կիպի, զապթիեէ նազըրը հազրէթլերինին մէնէտի ճէտիտէյլէրի միւնասիպէթէյլէ տախի սէօյլէրիզ քի, հէր մահէլլտէն զիեատէ ալէլխուսուս Պէյօղլունտա, պիր թագըմ խբրսըզլար խանէլէրի վէ տիւքքեանլարը սօեարագ, վէ խայլի եանքէսէճիլէր չարշը վէ բազար եէրլէրինտէ չունուն պունուն բարա քիսէսինի վէ եա սաաթընը աշբարագ, խալգը իղրար իթմէքտէ օլտուգլարընտան, վէ պու իսէ խալգճա ատէմի էմնիեէթ հուսուլէ կէթիրտիկինտէն, մէրգուման խբրսըզ վէ եանքիսէճիլէր օրթատան գալտըրըլարագ, պիր միլքէ պաշըճա լաղըմ օլան էմնիեէթի հալ գաղիեէսինին հուսուլէ կէթիրիլմէսի իչին, թէտարիրի շէտիտէ վէ միւէսսիրէ իթթիխազընը վէ խալիսանէ ճիդանէ իսթար վէ սայիր ճիհէթլէրճէ կէօրիւլտիւկիւ կիպի պու ճիհէթլէ տախի զապթիեէ նազըրը Սաֆվէթ բաշա հազրէթլերինին տիրիզի հիմմէթ պուեուրմաեաճաղլարընը մէմուլ էյլէրիզ։

—Էվվէլքի կիճէ սաաթ 7 սուլարընտա Տավուտ—բաշա իսկէլէսինտէ պիր տիւքքեանտան հարիդ զուհուր իտերէք, եալընըզ մէզքիւր տիւքքեան միւհթէրէք օլարագ պասթ էրբըմըշ տըր։

—Տէրիսաատէթ պանգալարը տիրէքթօրլարընտան պիրի օլուպ, էվրօբատա սէյեահաթտա պուլունտուղու հալտէ պիր գաչ վազըթտան պէրու Աթինաեա ավտէթ իթմիշ օլան միւսիւ Զինկրօսը, Եունանիսթան խազինէսի նամընա օլարագ Բարիստէ պիր գաչ պանքէրտէն եիւզտէ 6 ֆայիզէ 50 միլեոն ֆրանգ իսթիդրազ իթմիշ, վէ պու իսթիդրազ թահվիլաթընըն եիւզ ֆրանգը 75 ֆրանգ ֆիեաթլա բիտցաեա չըգարըլաճաղը, խուսուսի պիր թէլէկրաֆնամէտէն անլաշըլմըշ տըր։

—Ալթինա զաղէթալարընտան Հօրա նամ զաղէթանընը պէեանընա կէօրէ, Կիրիտ վալիսի Ֆօթիատիս փաշա հազրէթլերի, նոյեմ. 30 ընճը բէնճ. չէնպիհ կիւնիւ վարօրը մախսուս իլէ Կիրիտ միւթէվէճճիհէն Ալթինատան հարէքէթ էյլէմիշ տիր։

—Պէյօղլու վէ Ղալաթա ճիհէթինտէքի գաղինո վէ գահվէխանէլէրին պազըլարընտա էօդէտէն պէրու գումար օյնանմագտա օլտուղունտան, էվվէլիսի կիւն պու կիպի գաղինո վէ գահվէխանէլէրին միւսթէճիրլէրի, Պապը Զապթիէեէ ճէլպ օլունարագ, պունտան պէօյլէ գաղինո վէ գահվէխանէլէրինտէ գումար օյնաթմամագ, վէ օյնաթաբգլարը թէհագգուգ իթմէյի անտէ գաբատըլմագ շարթըյլա մէրգուման միւսթէճիրլէր քէֆալէթը միւթէպէրէեէ բրապթ իթմիրիլմիշ տիր։

—Մօսթարտան եազաբգլարընա կէօրէ, Հէրսէք վէ Պօսնատա տէմիր եօլու խաթթլարընը ինշասը իչին պիր չօգ Ավ-թրիա վէ էճնէպի սէրմաեէ սահիպլէրի լայիհալար թագտիմ իթմիշլէր տիր։ Շիմտիլիք իւչ խաթթըն ինշասը հիւքիւմէթին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իտիեօր։ Պու իւչ խաթթ, Պօսնա վէ Վէրպա վէ Նօթվէ նէհրինին հիզասբյա միւրուր իտէճէք, վէ Ավստրիա տէմիր եօլլարը իլէ պիրլէշէճէքլէր տիր։

—Պէլճիգա տէվլէթինին Տէրիսաատէթ սէֆիրի միւսիւ Տօլէզ, եագընտա Տէրիսաաատէթտէն հարէքէթ իտէճէք տիր։ Միւշարիլէյհ, հիւքիւմէթը մաթպուասը թարաֆընտան Զվի չէրէ ճիւմհուրիեէթի նէզտինէ սէֆիր թայեին օլունմուշ տուր։ Տէրիսաատէթ սէֆարէթինտէ միշարիլէյհէ խալէֆ օլաճագ զաթ հէնուզ մալիւմ տէյիլ տիր։

—Էրէյլիտէն կէլմէքտէ օլան պիր Օսմանլը վարօրու, պօղազընը խարիճինտէ գարաեա օթուրտուղունտան, թախ իսի իչին թէրսանէյի ամիրէտէն պիր վարօր իրսալ գընընմըշ տըր։

—Վիէննա զաղէթասը եազընօր քի Պօսնա վէ Հէրսէքտէն Ավստրիա մէմալիքինէ կէչմիշ օլան էհալինին խասթէկեանտան պաշգասը վարանլարընա ավտէթ էյլէմիշլէր տիր։

—Իսթանպօլտան Լօնտրա զաղէթալարընա դեկտեմբեր 6 թարիխի իլէ աթիտէքի թէլէկրաֆնամէ քէշիտէ օլունմուշ տուր։

Տիրլոմաթ տայիրէլէրինտէ բիվաեէթ օլունտուղունա կէօրէ, Ռուսիա տէվլէթի, Ինկիլթէրրանընը քէֆալէթի իլէ պիր իսթիդրազ ագտինէ մումանաաթ իտիեօր իմիշ, չունքի գօնկրէ, եալընըզ մէվճուտ օլան իսթիդրազլարը, թազմինաթը հարպլեեէտէն էվվէլ թէէտիեէ օլունաճաղընը թաստիգ էյլէմիշ տիր, եէնիտէն պուլունան վարիտաթ մէնապիի, եէնի պիր իսթիդրազա գարշըլըգ կէօսթէրիլիր իսէ, պու թազմինաթը հարպլեեէ խէեալի գալաճագ տըր։

—Թայմս զաղէթասընընը Տէրիսաատէթ մուխպիրի, մէզքիւր զաղէթաեա եազտըրը մէքթուպունտա, խայրէտտին բաշա հազրէթլերինին մէնէտը սատարէթէ կէչտիկինի պիլտիրտիկի սըրատա միշարիլէյհ հազգընտա ատիտէքի մալիումաթը իթա էյլէմիշ տիր։

«Խայրէտտին բաշա հազրէթլերի ասլէն Զէրքէս օլուպ քիւչիւք եաշընտա իսթանպօլա կէթիրիլմիշ, վէ աղվազըթ սօնրա չըմալի Աֆրիգաեա կէօթիւրիլիպ, էօմրիւնիւն պիւյիւք գըսմընը օրատա կէչիրմիշ տիր։ Միւշարիլէյհ հազրէթլերի, Թիւրքճէ սէօյլէր վէ անլար իսէ տէ, Արապճա վէ Ֆրանսըզճա սէօյլէմէյի թէրճիհ իտէր։ Ֆրանսըզճա բէք կիւզել սէօյլէր։»

—Դրէնգօրթ նամ ինկիլիզ վարօրու, էվվէլիսի կիւն 600 միւհաճիր ալարագ Եաֆա վէ Սուրիէ սէվահիլինէ միւթէվէճճիհէն Տէրիսաատէթտէն հարէքէթ էյլէմիշ տիր։

—Եունանիսթանընը Պէրլին սէֆիրի միւսիւ Բանկապէնին զէվճէսի, ալաֆրանկա դեկտեմբեր 6 տա ճինէվրատա վէֆաթ էյլէմիշ տիր։

—Թօբհանէ բիշկեահընտա լէնկէրէնտաղ օլան իքի զբթա Ալմանեա հարպ սէֆինէսինտէն Գօմէտ նամընտա օլանը Իզմիրէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ էյլէմիշ տիր։ Եէվմի մէզքիւրտէ Բէլճիգան նամ ինկիլիզ վարօրու տախի Մալթաեա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ էյլէմիշ տիր։

—Բումէլի միւխթէլիթ գօմիսիօնու, քիւչիւք բասգալտաեա գատար թաթիլի մէմուրիեէթ իտէրէք, ազատէն պազըլարը, սէֆիրլէրի իլէ միւզաքէրե էյլէմէք իւզրէ Իսթանպօլա ավտէթ իտէճէքլէրինի Մէսէնճը եազընօր։

—Թան զաղէթասընտա օգունմուշ տուր.

«Լէնի Սատրազամ խայրէտտին բաշա հազրէթլերի, 1868 սէնէսինտէ, Իսլամ տէվլէթլերէ լազըմ օլան իսլահաթ հագգընտա Արապ վէ Ֆրանսըզ լիսանլարը իւզրէ պիր բիսալէ նէշր իտիպ, պունտա օլէսնալէրտէ գանոնը էսասի վէ հիւքիւմէթը մէշրուութա թալէպ իթմէքտէ պուլունմուշ օլան «կէնճ Թիւրքիա» ֆըրգասընա խիթապէն շէօյլէ սէօյլէմիշ տիր։» Իսլամլարը, պու կիպի իսլահաթը հիւքիւմէթին էյուլիյի վէ ումումուն սէատէթը հալի իչին թալէպ իթմէքտէ օլմալարընա շիւպհէ իթմէզ իսէք տէ, պունլարա շունու սիւալ իտէրիզ քի մէզքիւր սէրպէսիեէթլերի թալէպ իթմէքտէ օլան էհալիյի դայրը միւսլիմէնին, կիզլի պիր նիեէթլերի օյմատըգընա էմին մի տիրլեր վէ պունլարա էմնիեէթ իթմէք ճայիզ մը տիր։ Շու հալ, պիզճէ, թալէպ օլունան իսլահաթլարը իհսանընա պաշըճա մանի սաեբլսա սէզա տըր։ Վէ շու սէպէպլէրի պիթարաֆըզլա մուհաքէմէ իտէլէր, Պապը Ալիի, բօլիթիգաճա սէրպէսիէթի միւքէմմէլէ իթա վէ միլլէթ մէճլիսի թէէսիս իթմէսինի իչին թայեիպ իտէմէզլէր։

«Պունտան, խայրէտտին բաշա հազրէթլերինին, Միտհաթ բաշա հազրէթլերի թարաֆընտան նէշր օլունան գանոնը էսասիեէ թարաֆտար օյմատըգը անլաշըլմագտա տըր։»

—Իրան քէօրֆէզինտէն Պոմպայ կազէթ նամ զաղէթաեա եազըգլարընա կէօրէ, Ինկիլթէրրա պահրլեէսինտէն վիլիթիւր նամ սէֆինէ, Իրան սուլարընտա գուրսանլըգ իտէն կէմի-

ԶԻՆԿԵԱՆԷ ԳԸԶԸ

—44—

18

ՄԷՇՀՈՒՐՊԻՐԳՕՄԷՏԵԱՃԸ

—Էվվէթ, էկերչի սիւալէրինիզ միւնասէպէթսիզ օյմագ իսէ։

—Էվվէլա պէյլէ սիրաէն պիրէ ֆիրար իթմէքիկիմիզին սէպէպինի անլաեասիլմըմիշիմ։ Աբանընզ վէ ուլղունուզ պիր վազթտա կէլէն քիմ իսի...Պէնիմ զաեէթլէ սէվկիլիմիեն բէյէրի՞ մի, եօղսա զէվճի՞ մի իսի։

—Պիրատէրի իսի։

—Պիրատէրի բէք տէհլիթլի վէ զօրղունլահաղ ատէ՞մ մի տիր։

—Էվվէթ, էֆէնտիմ։

—Գըզգարտաչընը սէվմէ՞զ մի։

—Պիլաբս բէք զիեատէ սէվէր, լաքին անընն սէվմէք թարզը պաշգա կէօնա տըր։

—Սիկին սէվկիլիլիգ էֆէնտինիզ տիթրէր պիր հալտէ վէ տէհլիթ իչինտէ կէօրիւնիւեօր իսի։ Ամասլա մէրգումէյի թէհտիտ նազըրը Սաֆվէթ բաշա հազրէթլերինին տիրիզի հիմմէթ պուեուրմաեաճաղլարընը մէմուլ էյլէրիզ։

—Էվվէլքի կիճէ սաաթ 7 սուլարընտա Տավուտ—բաշա իսկէլէսինտէ պիր տիւքքեանտան հարիդ զուհուր իտերէք, եալընըզ մէզքիւր տիւքքեան միւհթէրէք օլարագ պասթ էրբըմըշ տըր։

—Տէրիսաատէթ պանգալարը տիրէքթօրլարընտան պիրի օլուպ, էվրօբատա սէյեահաթտա պուլունտուղու հալտէ պիր գաչ վազըթտան պէրու Աթինաեա ավտէթ իթմիշ օլան միւսիւ Զինկրօսը, Եունանիսթան խազինէսի նամընա օլարագ Բարիստէ պիր գաչ պանքէրտէն եիւզտէ 6 ֆայիզէ 50 միլեոն ֆրանգ իսթիդրազ իթմիշ, վէ պու իսթիդրազ թահվիլաթընըն եիւզ ֆրանգը 75 ֆրանգ ֆիեաթլա բիտցաեա չըգարըլաճաղը, խուսուսի պիր թէլէկրաֆնամէտէն անլաշըլմըշ տըր։

—Ալթինա զաղէթալարընտան Հօրա նամ զաղէթանընը պէեանընա կէօրէ, Կիրիտ վալիսի Ֆօթիատիս փաշա հազրէթլերի, նոյեմ. 30 ընճը բէնճ. չէնպիհ կիւնիւ վարօրը մախսուս իլէ Կիրիտ միւթէվէճճիհէն Ալթինատան հարէքէթ էյլէմիշ տիր։

—Պէյօղլու վէ Ղալաթա ճիհէթինտէքի գաղինո վէ գահվէխանէլէրին պազըլարընտա էօդէտէն պէրու գումար օյնանմագտա օլտուղունտան, էվվէլիսի կիւն պու կիպի գաղինո վէ գահվէխանէլէրին միւսթէճիրլէրի, Պապը Զապթիէեէ ճէլպ օլունարագ, պունտան պէօյլէ գաղինո վէ գահվէխանէլէրինտէ գումար օյնաթմամագ, վէ օյնաթաբգլարը թէհագգուգ իթմէյի անտէ գաբատըլմագ շարթըյլա մէրգուման միւսթէճիրլէր քէֆալէթը միւթէպէրէեէ բրապթ իթմիրիլմիշ տիր։

—Մօսթարտան եազաբգլարընա կէօրէ, Հէրսէք վէ Պօսնատա տէմիր եօլու խաթթլարընը ինշասը իչին պիր չօգ Ավ-թրիա վէ էճնէպի սէրմաեէ սահիպլէրի լայիհալար թագտիմ իթմիշլէր տիր։ Շիմտիլիք իւչ խաթթըն ինշասը հիւքիւմէթին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իտիեօր։ Պու իւչ խաթթ, Պօսնա վէ Վէրպա վէ Նօթվէ նէհրինին հիզասբյա միւրուր իտէճէք, վէ Ավստրիա տէմիր եօլլարը իլէ պիրլէշէճէքլէր տիր։

—Պէլճիգա տէվլէթինին Տէրիսաատէթ սէֆիրի միւսիւ Տօլէզ, եագընտա Տէրիսաաատէթտէն հարէքէթ իտէճէք տիր։ Միւշարիլէյհ, հիւքիւմէթը մաթպուասը թարաֆընտան Զվի չէրէ ճիւմհուրիեէթի նէզտինէ սէֆիր թայեին օլունմուշ տուր։ Տէրիսաատէթ սէֆարէթինտէ միշարիլէյհէ խալէֆ օլաճագ զաթ հէնուզ մալիւմ տէյիլ տիր։

—Էրէյլիտէն կէլմէքտէ օլան պիր Օսմանլը վարօրու, պօղազընը խարիճինտէ գաբաեա օթուրտուղունտան, թախ իսի իչին թէրսանէյի ամիրէտէն պիր վարօր իրսալ գընընմըշ տըր։

—Վիէննա զաղէթասը եազընօր քի Պօսնա վէ Հէրսէքտէն Ավստրիա մէմալիքինէ կէչմիշ օլան էհալինին խասթէկեանտան պաշգասը վարանլարընա ավտէթ էյլէմիշլէր տիր։

—Իսթանպօլտան Լօնտրա զաղէթալարընա դեկտեմբեր 6 թարիխի իլէ աթիտէքի թէլէկրաֆնամէ քէշիտէ օլունմուշ տուր.

Տիրլոմաթ տայիրէլէրինտէ բիվաեէթ օլունտուղունա կէօրէ, Ռուսիա տէվլէթի, Ինկիլթէրրանընը քէֆալէթի իլէ պիր իսթիդրազ ագտինէ մումանաաթ իտիեօր իմիշ, չունքի գօնկրէ, եալընըզ մէվճուտ օլան իսթիդրազլարը, թազմինաթը հարպլեեէտէն էվվէլ թէէտիեէ օլունաճաղընը թաստիգ էյլէմիշ տիր, եէնիտէն պուլունան վարիտաթ մէնապիի, եէնի պիր իսթիդրազա գարշըլըգ կէօսթէրիլիր իսէ, պու թազմինաթը հարպլեեէ խէեալի գալաճագ տըր։

—Թայմս զաղէթասընընը Տէրիսաատէթ մուխպիրի, մէզքիւր զաղէթաեա եազտըրը մէքթուպունտա, խայրէտտին բաշա հազրէթլերինին մէնէտը սատարէթէ կէչտիկինի պիլտիրտիկի սըրատա միշարիլէյհ հազգընտա ատիտէքի մալիումաթը իթա էյլէմիշ տիր։

«Խայրէտտին բաշա հազրէթլերի ասլէն Զէրքէս օլուպ քիւչիւք եաշընտա իսթանպօլա կէթիրիլմիշ, վէ աղվազըթ սօնրա չըմալի Աֆրիգաեա կէօթիւրիլիպ, էօմրիւնիւն պիւյիւք գըսմընը օրատա կէչիրմիշ տիր։ Միւշարիլէյհ հազրէթլերի, Թիւրքճէ սէօյլէր վէ անլար իսէ տէ, Արապճա վէ Ֆրանսըզճա սէօյլէմէյի թէրճիհ իտէր։ Ֆրանսըզճա բէք կիւզել սէօյլէր։»

—Դրէնգօրթ նամ ինկիլիզ վարօրու, էվվէլիսի կիւն 600 միւհաճիր ալարագ Եաֆա վէ Սուրիէ սէվահիլինէ միւթէվէճճիհէն Տէրիսաատէթտէն հարէքէթ էյլէմիշ տիր։

—Եունանիսթանընը Պէրլին սէֆիրի միւսիւ Բանկապէնին զէվճէսի, ալաֆրանկա դեկտեմբեր 6 տա ճինէվրատա վէֆաթ էյլէմիշ տիր։

—Թօբհանէ բիշկեահընտա լէնկէրէնտաղ օլան իքի զբթա Ալմանեա հարպ սէֆինէսինտէն Գօմէտ նամընտա օլանը Իզմիրէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ էյլէմիշ տիր։ Եէվմի մէզքիւրտէ Բէլճիգան նամ ինկիլիզ վարօրու տախի Մալթաեա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ էյլէմիշ տիր։

—Բումէլի միւխթէլիթ գօմիսիօնու, քիւչիւք բասգալտաեա գատար թաթիլի մէմուրիեէթ իտէրէք, ազատէն պազըլարը, սէֆիրլէրի իլէ միւզաքէրե էյլէմէք իւզրէ Իսթանպօլա ավտէթ իտէճէքլէրինի Մէսէնճը եազընօր։

—Թան զաղէթասընտա օգունմուշ տուր.

«Լէնի Սատրազամ խայրէտտին բաշա հազրէթլերի, 1868 սէնէսինտէ, Իսլամ տէվլէթլերէ լազըմ օլան իսլահաթ հագգընտա Արապ վէ Ֆրանսըզ լիսանլարը իւզրէ պիր բիսալէ նէշր իտիպ, պունտա օլէսնալէրտէ գանոնը էսասի վէ հիւքիւմէթը մէշրուութա թալէպ իթմէքտէ պուլունմուշ օլան «կէնճ Թիւրքիա» ֆըրգասընա խիթապէն շէօյլէ սէօյլէմիշ տիր։» Իսլամլարը, պու կիպի իսլահաթը հիւքիւմէթին էյուլիյի վէ ումումուն սէատէթը հալի իչին թալէպ իթմէքտէ օլմալարընա շիւպհէ իթմէզ իսէք տէ, պունլարա շունու սիւալ իտէրիզ քի մէզքիւր սէրպէսիեէթլերի թալէպ իթմէքտէ օլան էհալիյի դայրը միւսլիմէնին, կիզլի պիր նիեէթլերի օյմատըգընա էմին մի տիրլեր վէ պունլարա էմնիեէթ իթմէք ճայիզ մը տիր։ Շու հալ, պիզճէ, թալէպ օլունան իսլահաթլարը իհսանընա պաշըճա մանի սաեբլսա սէզա տըր։ Վէ շու սէպէպլէրի պիթարաֆըզլա մուհաքէմէ իտէլէր, Պապը Ալիի, բօլիթիգաճա սէրպէսիէթի միւքէմմէլէ իթա վէ միլլէթ մէճլիսի թէէսիս իթմէսինի իչին թայեիպ իտէմէզլէր։

«Պունտան, խայրէտտին բաշա հազրէթլերինին, Միտհաթ բաշա հազրէթլերի թարաֆընտան նէշր օլունան գանոնը էսասիեէ թարաֆտար օյմատըգը անլաշըլմագտա տըր։»

—Իրան քէօրֆէզինտէն Պոմպայ կազէթ նամ զաղէթաեա եազըգլարընա կէօրէ, Ինկիլթէրրա պահրլեէսինտէն վիլիթիւր նամ սէֆինէ, Իրան սուլարընտա գուրսանլըգ իտէն կէմի-

---

իտէն մուխթարա նէ՞ իտի։

—Տահա նէ՞ պիյիւք մուխթարա օլապիր... Էկէր գարտաչը, մէգպուրլէնին նէզտինէ պու կիճէ պիր ատէմ կէլմիշ օլտուղունու պիսկ իտի, պէլա չէֆգաթ քէնտիսինի էօլտիրիւր իտի։

Թանքէտ պիր տէհլէթ նիտասը ատ իթմէքտէն քէնտիյի թութամաեարագ,

—Տիմէք պու ատէմ, պիր ճանվէր, պիր խային վէ պիր ճէլլատ տըր, տէտի։

—Խա՛եըր, էֆէնտիմ, մէրգումէնին պիրատէրի, ֆամիլեասընընն նամուսունա զաեէթլէ մուգայեէտ պիր զաթը միւթէպէր տիր, վէ պու եօլտա վագը օլան պիր նամուսսուզլուգ լէքէսի, անճագ դան իլէ թէմիպլէնիր իթիդատընտա տըր։

—Ֆագաթ ուլվն էֆէնտինիզ պիր մէլք օլուպ, հէչ պիր խէթատա պուլունմամըշ տըր։

—Խա՛եըր, մէրգումէնին սիպի նէզտինէ գապուլ իթմէսի, գարտաչընընն նազարընտա պիյիւք պիր խէթա տիմէք տիր։ Վագտա պիչսրե զըմբզագ պունու էվվէլճէ պիլիր իսի իսէ տէ, նէ՞ չարէ քի սիպի օլան ֆէվգէլատէ տշգ վէ մուհապպէթինտէն նաչի, պու գապահաթը իլէմէկէ թէրէտտիւտ իթմէմիշ տիր։

—Ֆագաթ պէն տէ քէնտի էտրիսիմիւ անընն ուզրունա ֆիկտա իթմէկէ թէրէտտիւտ իտէճէկիմի զանն իտէ՞րմիսինիզ, տէտի տէլիգանը քէմալի հէեէճան իլէ։

Պու արա արապա տուրտու, վէ գլաղուզ գարը, «կէլտիք» տիեէրէք Թանքրէտտին կէօզ պաղընը չէօզաիւ, վէ մէրգումտա տախի թապիաթէյլէ կէօյիւն եըլտըզլարընընն սօկուն ըշըզը սաեէսինտէ, Լամէտտա սէյրանկեահընա վասլ օլտուգլարընը անլասը։ Թանքրէտ եէնէ քէլամա տէվամ պէրէլ,

—Լաքին չու էսնատէ էֆէնտինիզէ պիր ֆէլաքէթ վէ մուխթարա վագը օլմատըգընա էմի՞նմիսինիզ, տէեու սիւալ իթմէ։

—Էվվէթ, էմինիմ, տէտի գլաղուզ գարը։

—Ֆագաթ պանա էյլէ կէլիեօր քի, սիզ, մէգպուրլէնին գարտաչընդն պաղը չիպհէլերէ զահիպ օլտուղունու սէօյլեեօրտուղունուզ...

—Ֆիվագը ազըմ վէ ֆիքրիմ պիր արա ալթիսթ օլտուղունատ, օ եօլտա սէօյլէր սէօյլէմիմ, հալպու քի մուխթարէն, մէգքիւր սէօգէրիմին տիվանէճէ զանընեաթ օլտուղունու մուլահազա իմտիմ։ Պունտան սպազգա մէյտանտա իսպաթ օյմատըգճա, խարիլէն չիպհէհէնին հիւքմիւ օյանագ։ Խմոմ, էֆէնտիմ, Ալլահա ըսմարլատըգ, միւսիթ բրհն օլուն, վէ բահաթընըզա պաղընն։

—Լաքին պէն սիպի պու վէճհ իլէ թէրբ իտէմէմ։

—Պանա պիր չի՞յ մի սիպ իտէճէքսինիզ։

—Էվվէթ, չունու սիւալ իտէճէյիմ քի, էֆէնտինիզի պիր տախի նէ՞ վազըթ կէօրէճէյիմ։

—Օրասընը պէն տէ պիլմէմ։

—Պարի եազընտա կէօրէճէ՞քմիսիմ։

—Զանն իտէրիմ։

—Նէնիտէն պուլուչաճագ մահէլլին նէրէտէ օլտուղունու նա՞սըլ պիլէճէյիմ։

—Պու պապտէ սիզ պիր մալիումաթ վիրմէք իչին, պէն պիր չարէ պուլուրում։ Ալլահա ըսմարլատըգ, էֆէնտիմ, վէ կիճէլէր խայր օլսուն։

—Պիր քէլիմէ տահա...

—Նէ՞ կիպի։

—Էկէր գո՞ղպիմին միհն ու մէչագգաթընա մէրճամէթ վէ ինանէթ իտէրսէնիզ, պէնիմ զաեէթլէ սէվկիլիլիմ ինանիմ սէօյլէյինիզ, օլ խամի քի, ֆէնտիսինէն ռիսալ իթմէկէ վաչթիմ օլամամըշ տըր։

—Պէնիմ էֆէնտիմին խամի Գարմէն տիրսա խամի, էֆէնտիմ, ասն տէֆա պարագ, Ալլահա ըսմարլատըգ։

Պու սէօզլէրտէն սոնրա, պէյիր սիբարթէ կիտէրէք, արապա գարանլըգ իչինտէ զայպ օլտու։ Թանքրէտ իսէ, եալընըզ գալարագ, քէնտի քէնտուեէ, վէ քէմալի մէֆթունեեթլէ,

—Գա՛րմէն, Գա՛րմէն, նէ՞ կիզել վէ թաթլը խամ, Գա՛րմէն, պէն սէնի սէվէրիմ։ Գա՛րմէն, պէն սէնին իմ, վէ պէնիմ էսմրիմ սէնին տիր, տէտի։

—

լերտէն պաղրլարբնը թէվզբֆա մուվաֆֆագ օլմուշ տուր։

—Պունտան իւշ սէնէ ագտէմ Պէլճիգա պանդասընտան պիր գաշ միլեան ֆրանգ սիրգաթ իթմիշ օլան թը բէնթ նամ շախսընը մուհաքէմէսի պու տէֆա Պրիւսէլտէ բուլեէթ օլունուպ, մէրգում 15 սէնէ բրանկաեա հիւքմ օլընմշ տրը։ Մէրգում Պէլճիգա պանգասընը միւտիրի օլուպ, թամ 30 այտան պէրու պանգատան քիւլլիեէթլի բարա չալարագ, Նիհաեէթ 1875 սէնէսի մարտ այբնտա Լօնտրաեա ֆիրար իթմէքտէ իքէն թէվզբֆ օլընմշ տրը։ Մէրգումըն իսթինթագ վէ մուհաքէմէսի թամ իւշ սէնէ իմթիտատ էյլէմիշ տիր։

—Ժանս Հովաս, դազէթալարա պէր վէճհի աթի մուլիւմաթը թէպլիղ իտիեօր.

Տէրիսաատէթ Ֆրանսա սէֆիրի միւսիւ Ֆուրնիէ, սէնաթօ ինթիխապաթընա նամզէտ օլմագ հասէպի իլէ Ֆրանսաեա կիթմէք նիեէթինտէ պուլունմուշ իսէ տէ, մէսալիհին քէսրէթի, սիւֆէրայի էճնէպիէնին պու ադրալըգ Տէրիսաատէթտէ պուլունմալարընը իճապ իթտիկինտէն, միւշարիլէյհ սէյեահաթընը թէէխիր իթմիշ, վէ պինաէն ալէյհ, միւսիւ Թիսոնընը, միւշարիլէյհին զբեաբընտա Ֆրանսա մասլահաթկիւզարլըզընը էյֆաեէ մէմուր օլտուղու հավատիսի պի ասլ ու էսաս տրը։

— Թարաֆը տէվլէթը Ալիէտէն Պրիւսէլտէ օրթա էլչիլիքտէ պուլունմագտա օլան, էթիէն Դարաթօտրի Լֆէնտինին, Ֆոթիատիս պէյէ խալէֆ օլարագ Աթինա սէֆարէթը սէնիեէսինէ թայեին օլունաճաղը իշիտիմիշ տիր։

—Բէսթեր Լէյտ զազէթասընը, Սոֆիատան ալտըղը մալիւմաթա նէզարէն, բրէնս Տոնտուգոֆ Դօրսագոֆ Պուլղար ասաքիրի միլիեէսի թէշքիլի մատէսիյլէ բէք զիեատ իգտամէ իշթիղալ իտիեօր իմիշ։ Պու ասաքիրի միլիեէ օն պէշ ալայ բիատէ, վէ պիր ալայ սիւարի ասքէրի իլէ օն պաթարեա սահրա թօքունտան միւրէթէպ, վէ պէյիւք վէ քիւչիւք զապիթանընը էքսէրիսի Ռուս օլաճագ իմիշ։

Պուլղարիսթան վէ Ռումէլի ասասքիրի միլիեէ թէշքիլաթը արասընտա ֆէրգ քեամլէն մահվ իտիմիշ օլուպ, ալայլար պիր նամ, եանի Պուլղարիսթան ասաքիրի միլիեէսի նամը ալթընտա օլարագ պիր գօլ օրտու թէշքիլ իյլէեօր։ Հէր իքի էեալէթէ այիտ օլան ալայլարընը նիւմէրօլարը տախի եէքտիկէրինէ դարբշարբրբմշ օլուպ, Ռումէլիյի շարգիեէ այիտ օլան ալայլարընը նիւմէրօլարը 1 վէ 5 վէ 6 վէ 9 վէ 14 օլուպ, սայիր նիւմէրօլար ասլ Պուլղարիսթան ալայլարընա թախսիս օլունմուշ տուր։

Սոն բոսթա իլէ կէլէն Էվրօբա զազէթալարընտա կէօրիւլէն թէլէկրաֆ հավատիսլէրի տիր.

Բօմա, 5 դեկտ.

Միլլէթ մէճլիսինտէ միւսիւ Զանարտէլի գապինէթօնընը բօլիթիգասընը միւտաֆաա իտիպ, էվվէլքի գապինէթօնընը կիւնիւնտէ ճիւմհուրիեէթ թարաֆլըսընտան իպարէթ պիր չօգ ճէմիեէթլէր թէէսիս օլընտըղընը, վէ հիւքիւմէթին, ասայիշէ խալէլ կէլմէմէք իւզրէ թէտապիրի լազըմէ իթթիխազ իտեճէկինի պէեան էյլէտի։

Պէրլին, 9 դեկտ.

Բրէնս կորչագոֆ, պու կիւն իմբէրաթօր վէ վէլիի ահտ թարաֆընտան գապուլ օլունտու. բրէնսը միւշարիլէյհ պու ախշամ Ս. Բէթրսպուրկա միւթէվեճհիհէն հարէքէթ իտեճէք տիր։

Մէպուսան մէճլիսի, տախիլիեէ նէզարէթինին պիւտճէսինի թահթը թէզէքքիւրէ օլմշ տրը։ Պէրլինտէ իտարէյի էօրֆիեէ իլան օլընմասընէն սէպէպլէրի հազգընտա ազատէն պիրիսի թարաֆընտան վուգու պուլան սիւալէ ճէվապէն բէյիսի վիւքէլա միւսիւ Էսլէնպուրկ չէյլե սէյլէտի.

«Իմբէրաթօր գարշը վուգու պուլան սույի գաստտան սոնրա իտարէյի էօրֆիեէ իլան իթմէք թասավվուր օլունտու իսէ տէ, սոսիալիսթլէր ալէյհինէ նէշր օլունան գանօնընն նէ եօլտա թէէսիր իտեճէյի անլաշըլընճաեա գատար նիեէթը մէզքիւրընը թէէխիրինէ գարար վիրիլտի. հայֆա քի, սոսիալիսթլէր, մէզքիւր գանօնա իթաաթ իտերլէր տէյի իտիլէն իւմիտ պօչա չընգոը, վէ պիլաքս սոսիալիսթլէրին, քէնտի էֆքեարլարընը նէշր իթմէք իչին կիզլի պիր ճէմիեէթ ազտ իթմիշ օլտուգլարը անլաշըլտը։ Հիւքիւմէթին, իտարէյի էօրֆիեէ իլանը իչին, մէզքիւր ումումի սէպէպտէն մատտա խուսուսի սէպէպլէրի տէ վար իտի. Էյրօբա հիւքմտարլարընընն քեաֆֆէսինին տէ էսմրիւ թէհլիքէտէ տիր կիպի կէօրիւնիւեօր. նասըլ քի պունընն էմսալի Պէրլին, Մատրիտ վէ Նարօլիտէ կէօրիւլմիւշ. եանի, Ալմանեա իմբէրաթօրու իլէ Իթալեա վէ Իսբանեա դբալարընա սույի գաստ օլընմշ տրը. պունտան մատտա, պիր թագըմ էճնէպի նիհիլիսթլէրի, Պէրլինէ կէլմիշլէր տիր. պունլար, չէհրը մէզքիւրտէ պուլունան նիհիլիսթլէր իլէ մէքթուպլաշմագտա իտիլէր։ Իշթէ պու սէպէպլէրէ մէպնի իտարէյի էօրֆիեէ իլան օլընմասընընն սէպէպլէրի հազգընտա ազատէն պիրիսի թարաֆընտան վուգու պուլան սիւալէ ճէվապէն բէյիսի վիւքէլա միւսիւ Էսլէնպուրկ չէյլե սէյլէտի. «Իմբէրաթօր գարշը վուգու պուլան սույի գաստտան սոնրա իտարէյի էօրֆիեէ իլան իթմէք թասավվուր օլունտու իսէ տէ, սոսիալիսթլէր ալէյհինէ նէշր օլունան գանօնընն նէ եօլտա թէէսիր իտեճէյի անլաշըլընճաեա գատար նիեէթը մէզքիւրընը թէէխիրինէ գարար վիրիլտի. հայֆա քի, սոսիալիսթլէր, մէզքիւր գանօնա իթաաթ իտերլէր տէյի իտիլէն իւմիտ պօչա չընգոը, վէ պիլաքս սոսիալիսթլէրին, քէնտի էֆքեարլարընը նէշր իթմէք իչին կիզլի պիր ճէմիեէթ ազտ իթմիշ օլտուգլարը անլաշըլտը։ Հիւքիւմէթին, իտարէյի էօրֆիեէ իլանը իչին, մէզքիւր ումումի սէպէպտէն մատտա խուսուսի սէպէպլէրի տէ վար իտի. Էյրօբա հիւքմտարլարընընն քեաֆֆէսինին տէ էսմրիւ թէհլիքէտէ տիր կիպի կէօրիւնիւեօր. Նասըլ քի պունընն էմսալի Պէրլին, Մատրիտ վէ Նարօլիտէ կէօրիւլմիւշ. եանի, Ալմանեա իմբէրաթօրու իլէ Իթալեա վէ Իսբանեա դբալարընա սույի գաստ օլընմշ տրը. պունտան մատտա, պիր թագըմ էճնէպի նիհիլիսթլէրի, Պէրլինէ կէլմիշլէր տիր. պունլար, չէհրը մէզքիւրտէ պուլունան նիհիլիսթլէր իլէ մէքթուպլաշմագտա իտիլէր։ Իշթէ պու սէպէպլէրէ մէպնի իտարէյի էօրֆիեէ իլան օլընմասընընն սէպէպլէրի հազգընտա ազատէն պիրիսի թարաֆընտան վուգու պուլան սիւալէ ճէվապէն բէյիսի վիւքէլա միւսիւ Էսլէնպուրկ չէյլե սէյլէտի։

«Իմբէրաթօր գարշը վուգու պուլան սույի գաստտան սոնրա իտարէյի էօրֆիեէ իլան իթմէք թասավվուր օլունտու իսէ տէ, սոսիալիսթլէր ալէյհինէ նէշր օլունան գանօնընն նէ եօլտա թէէսիր իտեճէյի անլաշըլընճաեա գատար նիեէթը մէզքիւրընը թէէխիրինէ գարար վիրիլտի. հայֆա քի, սոսիալիսթլէր, մէզքիւր գանօնա իթաաթ իտերլէր տէյի իտիլէն իւմիտ պօչա չընգոը, վէ պիլաքս սոսիալիսթլէրին, քէնտի էֆքեարլարընը նէշր իթմէք իչին կիզլի պիր ճէմիեէթ ազտ իթմիշ օլտուգլարը անլաշըլտը։ Հիւքիւմէթին, իտարէյի էօրֆիեէ իլանը իչին, մէզքիւր ումումի սէպէպտէն մատտա խուսուսի սէպէպլէրի տէ վար իտի. Էյրօբա հիւքմտարլարընընն քեաֆֆէսինին տէ էսմրիւ թէհլիքէտէ տիր կիպի կէօրիւնիւեօր. Նասըլ քի պունընն էմսալի Պէրլին, Մատրիտ վէ Նարօլիտէ կէօրիւլմիւշ. եանի, Ալմանեա իմբէրաթօրու իլէ Իթալեա վէ Իսբանեա դբալարընա սույի գաստ օլընմշ տրը. պունտան մատտա, պիր թագըմ էճնէպի նիհիլիսթլէրի, Պէրլինէ կէլմիշլէր տիր. պունլար, չէհրը մէզքիւրտէ պուլունան նիհիլիսթլէր իլէ մէքթուպլաշմագտա իտիլէր։ Իշթէ պու սէպէպլէրէ մէպնի իտարէյի էօրֆիեէ իլան օլընմասընընն սէպէպլէրի հազգընտա ազատէն պիրիսի թարաֆընտան վուգու պուլան սիւալէ ճէվապէն բէյիսի վիւքէլա միւսիւ Էսլէնպուրկ չէյլե սէյլէտի։

Մօսքվա, 9 դեկտ.

Լօրտլար մէճլիսինտէ լօրտ Դրանպրօօք, Աֆղանիսթան մուհարէպէսի մէսարիֆաթընը, 1 միլեան 25 պին լիրա թախմին իտիպ, Հինտիսթանընն, մէսարիֆը մէզքիւրու վէրէպիլիր օլտուղունու պիլտիրտիքտէն սոնրա չէօյլե իլավէ էյլէտի. «Օրթա Ասիատա ահվալը բօլիթիգբէե 1865 սէնէսինտէն պէրու ղիեատէսիյլէ թէպէտտիւլ էյլէմիշ տիր. օրթա Ասիատա Ռուսիա իչին էլ վիրէճէք գատար եէր վար տրը. հալ պու քի Աֆղանիսթանտա հէմ Ռուսիա վէ հէմ տէ Ինկիլթէրրա իչին եէր եօգ տրը. Ինկիլթէրրա, Աֆղանիսթանտա նուֆուզ ու թէէսիրինի իլան իթմէլի տիր։

Լօնտրա, 9 դեկտ.

Լօրտլար մէճլիսինտէ էմանյի միւղաքերէտէ լօրտ Տէրպի իլէ լօրտ Դարնարվօն, գապինէթօնընն բօլիթիգասընա գարշը չէտիտ պիր լիսան գուլլանտըլար։

Իսթանպօլ, 9 դեկտ.

Ժէնէրալ Թօթլէպէն, Էտիրնէտէ մուգիմ Ինկիլթէրրա գօնսօլօսընա պէօյիւք պիր գապիթ կէօնտէրէճք իթթիզար, վէ գապտահաթ սահիպի օլան գապիթին ազ իլէ հապս իտիլէճէկինի պէեան էյլէմիշ տիր։ Գօնսօլօս ճէվապընտա մընսթը Լաեարտտան թալիմաթա պէքլէտիյինի պիլտիրմիշ տիր։

Բազար կիւնիւ, ատէթէ մուղայիր օլարագ, Էտիրնէտէքի Ինկիլիզ գօնսօլաթօսու իւզէրինէ սանճագ չէքիլմէտի։ Ինկիլթէրրանընն տահա միւքէմմէլ պիր իթթիզար թալէպ իտեճէյի միւհթէմէլ տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինչպէս որ ծանուցած էինք շաբաթ աւուր թերթով նոյն օրը Ս. Պատրիարք հայրն անձամբ Մեծ–Եպարքոսին և Բ. Դրան միւս նախարարաց եր-թալով, թէ՛ 'ի Մարաշ և թէ՛ ոստիկանութեան դուռը բանտարկեալ Ուլնեցի ազգայնոց անմիջապէս ազատութիւնը խնդրե՛ց՝ դիտել տալով միանգամայն որ եթէ Ուլնեցիք տերութեան դէմ ապստամբելու խորհուրդ ունեցած լինէին, Խօզանի ապստամբութեան միջոցին քանիցս իրենց եղած հրաւէրն անշուշտ կընդունէին. բայց անոնք Պատրիարքարանի միջոցաւ իրենց տրտունջներն ու գանգատները Բ. Դրան ներկայացնելէ զատ մինչև հիմա ոչ է յանդուգն փորձերու ձեռնարկած չեն, ևայլն։

Ցիշեալ ազգայնոց ընդհուպ արձակման համար հաստատուն խոստումատացաւ Ն. Սրբազնութիւնն. հետևաբար կը յուսացուի որ այսօր վաղը կարձակուի։

—

Իտալիոյ Վեհ. Թագաւորին անձին դէմ կատարուած սպաննութեան փորձին առթիւ Ս. Պատրիարք հօր առ Իտալական Վսեմ. դեսպանն ուղղած խնդակցութեան գրոյն 'ի պատասխան Ն. Վսեմութիւնն այ հետևեալ շնորհակալութեան գիրը ղրկած է.

«Սրբազան Հա՛յր,

«Սուրբ Հոգւոյ Նշխար. 25 թուականաւ Ձեր Սրբազնութեան նամակը՝ զոր պատիւ ըր ծ էիք ուղղել ինձ յանուն Հայ ազգին. խորին յաւ յայտնելով Օգոստ. Տիրոջ՝ Իտալիոյ Վեհ. Թագաւորին անձին վրայ կատարուած վատ սպաննութեան փորձին համար, և վկայելով թէ Ձեր բովանդակ ազգը կը միանայ Ձեր Սրբազնութեան հետ շնորհակալութեան մաղթանքներ ուղղելու Երկնից, որ հաճեցաւ պահպանել Ն. Վեհափառութեան թանկագին կեանքը։

«Փութացի Ձեր Սրբազնութեան բարեմաղթութիւններն ու իղձերն հաղորդել Վեհ. Թագաւորին կառավարութեան, որ աներկբայ եմ թէ բարձրը արժէք մը պիտի տայ այն համակրական զգացմանց որոց թարգմանը բարեհաճած է լինել Ձեր Սրբազնութիւնն յանուն ազնիւ Հայ ազգին։

«Կաղաչեմ զՁեր Սրբազնութիւնն՝ որ բարեհաճիք ընդունիլ իմ ամենաբարձր մեծարանաց հաւատիքը։»

(Սուրբ գրութիւն)

(Մասիս)

Թանքրէտ իլէ գլաղուզ գարը, Գարմէնի ոլրրագաբզբմընը օտատան ամէլէթէն հարէքէթ իթմէլէրի իւզէրինէ, կէնճ գբզընն լէհճէսինտէ էվվէլճէ հասբը օլան իղթիրապ վէ տէհշէթ այէամէթի անինտէ մահվ օլուպ, անլէրին եէրինէ պիր մէսբուրիեէթ վէ ադանլէրին եէրինէ պիր մէսբուրիեէթ վէ ադամէթ գայիմ օլտու։ Ալ էսնատ դաբու աչբլարագ, Մօրալէս գաբուեունն էշիյինտէ զուհուբա կէլտի, վէ Գարմէն իսէ, սէվինճինտէն ուֆաճագ սեագլարբյա պիր նէվի բրագ իճրա իթմէքտէ իքէն, բրագընը գաթթ իլէ,

—Ա՛հ, իշթէ, վիրուտյէ ատէհէթ պախշ իտէն, վէ աչբգ ու մաշուգու եէկտիկէրինտէն աեբրան օլ գալիմ գարտաչ, օլ ատէհշէթլի ճէպպար կէլտի, տէտի։

Պատ՝հու մէզպուրէ, լէհճէսինտէ եէնէ տէհշէթ վէ նիեազ ալէամէթի հասլ իտէհշէթ վէ նիեազ ալէամէթի հասլ իտէրբէք, Մօրալէսէ ատզրու կիմտի, վէ մէրգումուն հուզուրունտա տիզ չէօքէրէք, իքի էլլէրինի պիր պիրլէրինէ գավուշտուրտու, վէ կիւեա հընշգբմագտան պոզուլտուշ պիր սէս կի գի, բէրբէլեէրէք, չէյլէ սէյլէտի,

—Ա՛հ, պիրա՛տէր, պիրա՛տէր... մէրհամէթ իտինիզ պանա... ինանեէթ պուեուրուն սիպին պիկիւնահ վէ պիչարէ գբզգարընտաչընընզա, վէ սէյլեեճէկիմ սէօզլէրի ալինլէմէքսիզին, հազգբմտա հիւքմ վիրմէյինիզ։ Իշթէ, պիրատէր, հուզուրունտա տիզ չէօքէրէք, սիզէ բէճա իտեուրում... Կէօզլէրինիզին իչինտէ բարլատրընը կէօրտիկիմ չու ալտը ինթիգամ հիտտեթինի թէսկին իտինիզ... ա՛հ, պէն հէնուզ էօրմէք չաղընտա տէյկիմ, վէ սիզին նէսլինիզին նամուսունու ասլա լէքէլենտիրմէտիմ։ Պիրա՛տէր, ճէնապը Հագգընն նէզտինտէն պիզէ նաղար լթմէքտէ օլան վալիտմիզին նամընա օլարագ, բէճա վէ թալէպ իտէրմիսիզտէն քի, պանա գբյամաեընընզ, վէ էօմրիմիս թէյէֆ իթմէյինիզ... Պէնիմ պիրիճէք գապահաթըմ, գալպիմի պիր պաչգասընա ադզ վէ թագտիմ իթմէքիկիմ տիր, լաքին պիմիշ օլուն քի, բէյտիսի պուլունտուգունուզ միչէրբէֆ վէ մուազզամ խանէտանընընզ հագգընտա օլան վազիֆէմի ասլա ունութմամընընզ տրը... Զիւնքի, հագգընտա լչկարը մուհապպէթ լյլտիկիմ զաթ, միւթէպէր, էհլի ըրգ, եիկիտ, վէ սիզէ լաեբգ պիր զաթ տրը։ Իշթէ պէօյլէ պիր զաթը սկվմէքտէն քէնտիմի մէն իտէմէտիմ... Խմտի, պիրա՛տէր, հագգըմտա մէրհամէթինիզի տիրիդ իթմէյինիզ... Պանա աֆվ իտինիզ... Ա՛հ, բէճա իտէրիմ, պանա աֆվ իթտիկինիզի պէեան իտին։

Մօրալէս, պու սէօզլէրի թէպէսիմէն տինլէտիքտէն սոնրա, չէտիտէն վէ մէսբուրէն իքի էլլէրինի եէկտիկէրինէ վուրտու, վէ ճէվապէն,

—Աֆէրի՛ն սանա, գբզդարտաչ, տէտի, էհէր չու սէօզլէրինէ պի՛ր ադ տահա տէվամ իթսէ իտին, իշէ ճիտտի նաղարբյա պազբպ, հագբգաթէն աղլաեաճագ իտիմ։ Պիլի՞միսին քի, սէնի չու մահզուն վէ միւքէտտէր հալտէ, վէ էհէ զբզբ եաբբ վէ էլլէրին ուզաթբմբշ պիր սուբէթտէ էհէ օլա, սահիհէն սէօյլէտիքլէրին վագը ղլմուշ, վէ սէնի զաեէթլէ աճբմտաեա շայեան, վէ պէնի տէ զաեէթլէ գբրդուշաճագ պիր քիմսէ զանն իտեճէք իտի։ Եէմին իտէրիմ քի, սէն պանա, Գալտէրոն վէ Լօր տը Վէկա նամ հէմշէհրիլէրիմիզին գալէմէ ալտըգլարը թէաթրօ օեունլարընտաքի գահրաման գատընլարը տէրխաթը իթտիրմէքտէսին։

—Էվվէթ, էվվէթ, ճէվապ վիրտի Դարմէն աեաղա գալդաչագ, զանն իտէրիմ քի, էհէր զբալիշա եախսատ բրէնսէս էլպիսէլէրիյլէ պիր թէաթրօ չէնասը իւզէրինտէ սալուլունսա իտիմ, միւէլլիֆլէրին գալէմէ ալտըգլարը օեունլարը օլտուքճա ճբրա իտէպիլէճէք իտիմ։

—Շէյլէ քի խալգտա սիզի ալգըլամագ իչին էլվիրէճէք գատար էլ սալուլունմաեաճագ իտի։

—Վէ էհէր թասավվուրումզու պաչա չընգարմագ իչին թէտաապիրիմիզ պուլունմասա իտի, պու խուսուս միւսթագպէլ իչին պիր մէնպա օլասիլէճէք իտի։

—Ֆագաթ համտ օլտուն, չիմտի թասավվուրումուզու պաչա չընգարմագ իչին, պազը թէտապիրլէրիմիզ վար տրը, պինաէն ալէյհ պէզ մուղալիտ օլմաեբպ, պիյիւք ատէմէր օլաճաղընը, տէտի Մօրալէս պիր ղուրուրիեէթլէ։

—Հէր նէ իսէ, պիրատէր, տէմինճէք պուրատա՞ մը իտին։

—Էվվէթ, բէրտէնին արդասընտա իտիմ, տէեու պէեան իթտի Մօրալէս, էլինէ կիրտիկի գաբուեու կէօսթէրէրէք։

—Ցիմէք իշիթտին։

—Էվվէթ, հէր չէյի իշիթտիմ։

—Պու հալտէ զանն իտէրիմ քի, արթընգ պէնտէն, վէ բոլումու իճրա իթտիկիմ սուբէթտէն խոչնուտսուն։

—Կէօրմէ՞օրմուսուն, ատէթա հայրան օլմուշում։

—Ցիմէք, պէնիմ չըվալիեէնին պաչը տօլանմըշ, վէ եիւբէկի նարը սէվտա իլէ թութուշմուշ օլտուղունու զանն իտէրին։

—Ա՛ճայիպ, զէվալը տէլիդանը պաչգանա՞սը օլասիլիր քի...

—Պինաեէրին իչին պաչա չընգաճաղընա ինանը՞բմըսըն։

—Էվվէթ, ինանընբմ, հէմ օլ տէրէճէ ինանընբմ քի, վիրտիկիմ պին բիասթրատան տօլաեը ասլա թէէսսիֆ իթմէմ, վէ էհէր տիկէր պէշ եէուզ բիասթրա տահա վիրմէք լազըմ կէլսէ, վիրմէյի թէահիւտ իտէրիմ։

(Տէվամի)

Էրզրում, 22 Հոկտ.

Բաղդի բերմունքը ինձ հասցրեց Էրզրում՝ մի յաջողակ օր, երբ պիտի օծվեր արձանը, որ կառուցվեց մեր տերութենից Հայոց գերեզմանատանը՝ այն տեղ թաղված Ռուս զինուորների յիշատակին։ Հանդէսին մասնակից էր մեծ բազմութիւն և ներկայ էին Պարսից և Ֆրանսիական հիւպատոսները, նոյնպէս երկու Տաճկաց փաշաներ. Մուսա Կունդուխովը և Նորեկ Միւնիֆ փաշան։ Այս վերջինը ուղարկված է Բ. դռնից իբրեւ նախագահ մի յանձնաժողովի, որ պիտի մնայ Էրզրում քրիստոնէից և Տաճկաց մէջ հաշտարարական դեր կատարելու նաև քննելու այնպիսի դատեր, որ յառաջած կը լինեն կրօնամոլութեան կամ ուրիշ քաղաքական ձգտումներից։ Ցանձնաժողովը բաղկանում է հինգ անդամներից, որոնցից երկուսը Հայեր են։ Ով շատ էր լսած Կունդուխովի մասին, նա ամենեւին չէր հաւատար որ սա այն մարդն է, որին տեսնելիս երեւակայութիւնդ ոչինչ առանձին ազդեցութեան չէ ենթարկվում. վասնզի տեսնում ես մի սովորական տիպ, որ Վլադիկավկաս մտնելիս ամեն բոպէ կը պատէ աչկիդ առաջ—տիպ մի Օսետինի իր մշտական մօրուքով, քիչ խոր ու կապտագոյն աչքերով, բարձր ու ձիգ Հայկական քթով և միջակ հասակով։ Այո՛, նշաններով բուն օսետին է, բայց ձեւերով մի ծանրաշարժ գներալ, որոյ մանիէրների մէջ ամենեւին չէ երեւում լեռնական յաջողակութիւն և ճարպիկութիւն։ Տարիքով նա հասնում է վաթսունի, խօսում մաքուր Ռուսերէն և Ֆրանսերէն, զարգացմամբ կատարեալ Եւրոպացի է, թէպէտ հոգով թուրքապաշտ։ Նա ունէ շատ պատմական տեղեկութիւններ, լաւ ծանօթ է Կովկասի ազգերին եւս բաւականապէս Հայոց պատմութեան։ Իմ այցելութեան ժամանակ, որ տեւեց երկու ժամ, նա պատմեց մի պատմական առանդութիւն Օսէթիայի անցեալից, որի իշխանական տոհմը առել էր իւր ծագումը Հայոց Թագաւորներից, որոնցից մէկի որդին հալածվելով իր հօրից՝ եկել Օսէթսայ և Տագաւուր անունով է սնել է կառավարել այդ ազգը։ Նա անուանեց կարգով Հայազգի իշխան սերունդներին, որոնցից հանեց Կամիխա անունով մէկին, իսկ Նորանից իրան և՛ ազգականների ծագումը. Զի՞ որ բաւական հետաքրքիր է մի այսպիսի նորութիւն, որ Լուսինեանների համար անշունչտ անախորժ պիտի երեւայ. . . . Բաղաքական համոզմունքով Կունդուխովը հռանդոտ սահմանադրական է։ Բայց կառավարչութեան խորհրդարանական ձեւը, որ նա խնամ կարեւոր է համարում և փերկարար Օսմանեան տէրութեան համար, փորձառու գներալը պետութեան այժը հիմնում է նորա մէջ բնակող ազգութիւնների համակրութեան և ուերտ կապակցութեան վրայ, վասն որոյ նա անհրաժեշտ հարկաւորութիւն է համարում պարքեւել քաղաքական ինքնավարութիւն այն ազգերին, որոնք արտայայտում են ազգայնութեան ինքնաճանաչութեան նշան և պէտք։ Նա ասեց որ իր քաղաքական հայեացքը նա հրատարակել է չորս տարի առաջ առանձին բրոշիւրով, որը ցաւակցարար յաջողութիւն չգտաւ։ «Եւ յիրաւի, բացանգանչեց նա, կարելի՞ է արդեօք կաչկանդել և սոլանել այսուհետև Հայերի ազգային զգացմունքը, երբ հազար տարիներ ոչինչ չկարողացան անել, արդարութի՞ւն է արդեօք ուրիշներին տալ ամեն ինչ, իսկ Հայերին, մոռանալ և զրկել, այն Հայերին, որոնց յատկանիշը եղել է միշտ աշխատասիրութիւն, խելք և խոհեմութիւն։ Ո՛չ, ո՛չ, այդ ազգը իրանը կըստանայ, և եթէ ասեմ թէ Հայերի քաղաքական վերածութիւնը՝ անկախութեան մտքով կը տեսնեն մեր թոռները, այդ շատ ուշ միջոց կարող է համարվիլ, այլ երաշխաւորսւմ եմ որ կը տեսնեն մեր որդիք։»

Որչափ արդարասէր լինէր թիւրքաց գեներալը և ողջամիտ, բայց կարծելով որ այդ տեսակ դատողութիւնը և եղրակացութիւնը նա կը յայտնէր սրտի խորգումբ մորմոք ըզգալով, ես անցայ հակառակ դիրքի, ասելով թէ Հայերը երբէք չեն ձգտիր ինչպէս ևս չեն ձգտած կազմել Օսմանեան պետութիւնից մի զատ մարմին, այլ նոցա ամենաչատ ցանկացածը գուցէ լինի միայն ինքնավարութիւն Սուլթանի հովանաւորութեան ներքոյ։ Զերքեղազն փաշան նայեց ինձ և գլուխը շարժեց խարդախ ժպիտով, երեւում էր որ նորա հաւատը անսասան էր իր ասածի վրա։

Նոյն օրը երբ օծվեց արձանը, երեկոյեան եղաւ հրաւէրք գեներալ կոնսուլ Կամարականի տունը։ Սեղանի վրա բացակայ էր միայն Իսմայիլ փաշան, որը վաղօրօք ներողութիւն էր խնդրել չը գալու համար յիշելով՝ իր զառամեալ հասակը։ Երբ ամենքը նստեցին նշանակած կարգով, ինձ դէբացիութիւն ընկաւ Միւնիֆ փաշայի հետ, որի ազնիւ դէմքից, գրաւիչ խօսակցութիւնից և քաղաքակրթված մտքերից զարմանալի էր երեւում որ թիւրք փաշաները այնչափ խստաբարոյ կարող են լինել, որչափ լսել ենք մենք և կարդացել նոցա մասին։ Միւնիֆ փաշան ոտից մինչև գլուխ ճէնդելմէն է՝ բառին վսեմ նշանակութեամբ։ Զանցաւ մի քանի բոպէ, երբ մեր փոխադարձ հարցերից երեւաց որ բարեկամաբար զրոյց կանեն նոքա՝ որոնք ուղիղ մէկ տարի առաջ միմեանց դէմ կրակի գուններ են ցանելիս եղել։ Ցիխիսէիրի մեր առաջին յարձակման ժամանակ, իմ սեղանի ընկերը արտիլերիայի հրամանատուն է եղել. իսկ ինձ պատկանում էր նորա դէմ գործող չորս թնդանօթի իշխանութիւն. երկու օր շարունակ միմեանց յարգում էինք կատաղի ռմբակոծութեամբ, որի ժամանակ սպանվել է Միւնիֆի նախորդը, իսկ ինքը ստացել թեթև վէրք աջ ուսի վրա։ Այս անակնկալ դէպքը մեզ այնչափ մտերմացրեց, որ սեղանի բոլոր երկարատև ընթացքում, մենք ամենեւին չը կարողացանք մասնակցել ընդհանուր խօսակցութեան, կլանված լինելով միայն այն ինտերեսով, որ ներկայացնում էր մեզանից իւրաքանչիւրի յայտնածը՝ միմեանց կողմից ունեցած սխալմանց ու յաջողութեան վրա։ Բայց կարող եմ վկայել որ այդ երեկոյ քիչ մարդ գտնվեցաւ, որ չասէր մի քանի խօսք կենաց բաժակի վրա, անշուշտ վերջացնելով իր խօսքը խաղաղութիւն և յառաջադիմութիւն բառերով։ Խօսողներից շատերը երիտասարդ քաղաքացիք էին, որ Հայաստանին երջանկութիւն էին մաղթում երկու դաշնակից տէրութեանց հովանաւորութեան ներքոյ—Ռուսաստանի և Տաճկաստանի։ Ներդաշնակ զինուորական երաժշտութիւն ձայնակից էր միշտ այս մաղթանքին . . .։

Գրիգոր Նիկողոսեան

ՄՇԱԿ

—

. . . Խմբագիր,

Օսմանեան պետութեան Արտաքին գործոց պաշտօնատան քարտուղարագրիւանի անդամ Մեծ. Միքայէլ էֆէնտի Կիւլլապեան, Շէյլէր երեւելի Գերմանացի բանաստեղծին «Կիյլօմ Թէլլ» անուն ընտիր ողբերգութիւնը Հայերէնի թարգմանելով, սորա ներկայացման արտօնութիւնն ու անտի գոյացած հասոյթը Ազգային Հիւանդանոցի յատկացուցած է։

Հոգաբարձութիւնս յիշեալ էֆէնտիի սոյն գովելի աղքատասիրութեանն համար կը փութայ հրապարակաւ իւր շնորհակալիքը յայտնել։

1878 Նոյ. 29 Մնամք յարգանօք

Դրասեկ. Հիւ. Ի Դիմաց

Մեծ–Նոր խան Հոգաբ. Հիւանդանոցի.

Տիգ. Կիւմիւշկերտան Միքայէլ Յակոբեան

—

Ի Լ Ա Ն

Եունանիսթանը Բիրէ լիմանընտա Սթամաթօրուլոս վէ Նօքէլէսինին էլլաս նամ պէզ ֆապրիգասը, լիրայի Օսմանի 100 ղրշ. իթիպարբյլա ալէա վէ պէեազ պէզլերին ֆիեաթը պէեան օլունուր.

Գեաֆֆէսի տէ 24 եարտալբգ.

Պիրինճի	ճինս	60	ղրշ.
Իքինճի	»	58	ղրշ.
Իւչիւնճիւ	»	56	ղրշ.
Չէորտիւնճիւ	»	54	ղրշ.
Պէշինճի	»	52	ղրշ.
Ալթընճը	»	50	ղրշ.
Եէտինճի	»	48	ղրշ.

Իչպու ֆապրիգանքն պէզլերի, պէեազլբգտա վէ կիւզէլլիքտէ վէ գավիլիքտէ էվրօբանքն ամէրիգան պէզլերինէ ֆայիգ տիր։ Պու պէզլերտէն ալմագ միւրատ իտէն, Գալաթատա Գուրշուն խանընտա 3 Նիւմէրօլու մաղազատա ժ. Տ. Նիգօլէսի մաղազասընա վէ Իսթանպոլ չարշըսընտա Աստարճը խանը տէրունինտէ 3 Նիւմէրօլու մաղազաեա միւրաճաաթ իտէպիլիրլեր։

9

ՍԱՐԱՖԻՅԷ

Լօնտրա, 17 դեկտեմ.

Ինկիլիզ գօնսօլիտի	94	9/16
Էսհամը Ուսմանլի աչըլտը	11	13/16
» » գարանտը	11	11/16
1865 Իսթիգրազը	14	3/4
1869 »	14	1/2
1871 »	53	
1873 »	12	5/8
1872 (Պօն տիւ Թրէզոր (Սէրի Ա. Բ.)	22	
Օսմանլը պանդասը	8	3/4
Ռուսիա իսթիգրազը 1873	81	7/8
Մըսրը իսթիգրազը պիրէչիմ	48	3/4
» իմթիեազը	68	7/8

—

Բարիս, 17 դեկտեմ.

Ֆրանսըզ Ֆոնտսու 5 0/0 ք. գ.	112	85
» » 3 0/0 Ա. մոր. Թիսանլը	79	67 1/2
» » 3 0/0	76	27 1/2
Էսհամը Ուսմանլի աչըլտը	11	90
» » գարանտը	11	77 1/2
Պօրտսատան սօնրա 65 իսթիգրազը	75	
69 »	72	50
73 »	63	75
Բուսէլի շըմէնտըֆէր սէհիմերի	46	75
Օսմանլը պանդասը	475	
Իթալիա Ֆոնտսու	75	90
Մըսրը Ֆոնտսու գ. ք.	247	50

—

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Էսհ. Ուս. 5 դեկտ. աշչի գր.	12	30
Էսհ. Ռաժ. 6 դեկտ. սապահ. աչ.	12	32
Էն եիւքսէք	12	33
Էն աշաղը	12	28
Ռուսթ 7 տէ	12	32
Ռումէլի Շըմէնտըֆէր	45	1/2

—

ԱԳԱԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշան	Ղրշ.	Փր.
Ինկիլիզ լիրասը	109	9
Ֆրանսըզ ալթունու	87	14
Բօլ	89	12
Գերմանից ալթունու	51	10
Գէեաղ մէհմուդի ֆարգը	8	30
Մէթալիք ֆարգը	25	
Գէշլիք ֆարգը	24	
Պագըր ֆարգը	82	
Գարպօն գայմէի գարիք	9	53

—

ԳԱԶԻՄԷՆԻՆ ԲԻԱՑԱՍԸ

Էն եիւքսէք	402
Էն աշաղը	373
Ռաաթ 7 տէ	382

Եիւզլիք գայիմէ պազըր հիսապը իւէ

ԻԼԱՆԱԹ

Լիւզումի օլան 20 000 գբյ.յէ մբգտարը Ինկիլիզ բիրինճի Նիւմունէսինին այնի գբրբգսըզ վէ թաշբզ վէ քիւֆսիւզ վէ թէմիզ օլմագ, վէ տէֆաթէն համիտիեէ անպարբնա թէսլիմ օլունուպ, մէսարիֆի նագլիեէ վէ գանթարիեէսի միւթէահիւտէ այիտ օլմագ, վէ էսմանը մէթալիք օլարագ, մագպուզ սէնէտինին վիրուտինտէ իթա իտիլմէք չարթը, վէ չէրայիթի մալիւմէյի սայիրէ իւէ իճրա օլունան միւնագասատա պէհէր գբյ.յէսի 108 բարատա թալիպի իւհտէսինտէ օլտուղունտան, վէ իչպու քեանունի էվվէլին տօգուզունճու ճիւմաա իրթէսի կիւնիւ, սոաթ օնտա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, նօգսանբյա իթաեէ թալիպ օլան թիւճճարբն, վագթը մէզքիւրատէն էվվէլ էվվաթը հիւմաեուն խաղինէսի գօմիսիօնունա կէլմէլէրի։

Տիւն աղշամ Իսթանպոլ բէօբրիւ պաշընտա 11–12 բատտէլէրինտէ սիեահ մէշին եիւզլիւ պիր ճէպ տէֆթէրի դայպ օլմուշ օլտուղունտան, տէրունինտէ պիր գաշիմուխապէր վէ սէնէտլէ պիր գբթա տախի մէքթուպ օլտուղունտան պուլան զաթ Պահճէ–Գարբուսունտա 53 Նօ. սարրաֆ տիւքքեանընա կէթիրտիքտէ զահմէթի էտա օլունաճագ տբը։

5 Դեկտեմբեր 1878

—

Մանզումէնին պիրինճի նիւսխէսինտէն 1877 սէնէսի նիհաեէթինէ գատար օլան նիւսխէլերի, պէշ այթը սէնէլիյինէ գատար օլանլարը կիւզէլճէ ճիլտլէնմիշ օլտուղու հալաէ, սաթլրգ օլուպ, թալիպլիսինին մաթպաամբզա միւրաճաաթ իյէմէսի։

—

ՐԷՍԻՄ ՏԷՐՍԻ

Միլէթիմիզ էհլի բէսիդէրինտէն օլուպ, Բօմատա թահսիլի սանաաթ իյլէմիշ, վէ խայլի սէնէլերտէն պէրու իսէ, միլէթիմիզ մէքթէպլէրինտէ բէսիմ տէրսի վիրէրէք, քէսպի չէօհրէթ իթմիշ օլան Պետրոս էֆէնտի Սրապեան, պու քէրրե Պէյօղլունտա Ինկիլիզ սէֆարէթխանէսի դարչուսընտա վագը 50 նումէրօ իւէ մուրագդամ խանէնին իւչիւնճիւ դաթքնը բէսիմ տէրսի վիրմէկէ թախսիս իթմիշ օլմաղա, բազար էրթէսի վէ բէնչէնպիհ կիւնլէրի գբզարա, վէ չարշէնպիհտէն մաատա հէր կիւն երքէքլերե տէրս վիրէճէկի կիպի, իսթէք իտէնլերին տախի բէսիմլէրինի չէղէճէկի իլան օ ունուր։

—

ՊԱՀԻՑ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍՅԱՆ

Գալաթատա Բէնչէմիկ–բազարընտա Ն. 41 Իբսի խանընտա